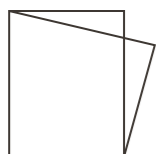

A. Görlich, M. Pless, N. Katznelson & L. Graversen:

Ny udsathed i ungdomslivet – 11 forskere om den stigende mistrivsel blandt unge

Hans Reitzels Forlag, 2019, 262 sider

Anmeldt af Michael Christensen, lektor, Socialrådgiveruddannelsen, Professionshøjskolen Absalon

Den gør med sit lommebogsformat og køligt støvede, rosafarvede omslag med sort font ikke megen væsen af sig, og emnet, som bogen behandler, egner sig sådan set ej heller til de store armbevægelser. Derimod understreger bogens format og udseende graden af alvorlighed og seriøsitet, der ligger i emnet *Ny udsathed i ungdomslivet*. Forfatterne lægger ud med at påpege det umiddelbart paradoksale i, at "...unge objektivt set aldrig har haft bedre muligheder end i dag, og i den seneste globale lykkemåling ligger Danmark blandt de højest placerede lande i verden. Samtidigt ser vi paradoksalt nok også, at oplevelsen af mistrivsel, udsathed og sårbarhed breder sig blandt et stort antal unge, ligesom vi fortsat har en gruppe meget udsatte unge, som står uden for uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet."

(Görlich et al. 2019, s. 17), og det er denne undren, der er bogens omdrejningspunkt.

Ved hjælp af interview med 11 forskere på børne- og ungeområdet, der bredt repræsenterer feltet for børne- og ungeforskning nationalt såvel som internationalt, behandler bogen nuanceret og med multiple indgangsvinkler fænomenet 'udsathed' i en ungdomslivsoptik. Det konkluderes i bogen, at man for at forstå den nye udsathedes udtryksformer og dynamikker skal tænke i åbne perspektiver, på langs (gennem ungdomslivets faser og overgange) og på tværs (livssammenhænge i skole, på arbejdet, i familien og blandt venner), frem for udelukkende at tænke i socioøkonomiske sammenhænge (Görlich et al. 2019, s. 243). Bogen insisterer derfor på kompleksitet, når man skal begribe

de processer og dynamikker omkring unges livsvilkår på et strukturelt niveau, et institutionelt niveau såvel som på et individorienteret niveau. Og vel at mærke skal man huske på, at dynamikkerne sætter sig igennem på tværs af de nævnte niveauer.

Bogen består af 13 ganske velstrukturerede kapitler, hvoraf Indledningen samt kapitlerne 12 og 13 er forfatterens. Kapitlerne 1-11 er interview med forskere om forskellige perspektiver på udsathed. Disse kapitler følger samme skabelon, og hvert kapitel afrundes med forskernes bud på den største udfordring, forståelse af udsathed og livsduelighed samt en politisk anbefaling for at imødekomme kapitlets problemstilling.

I det indledende kapitel indrammes, hvad ærindet for bogen er. Med udgangspunkt i en lang række undersøgelser på generelt niveau over, hvordan det står til med unges trivsel og udsathed i dagens Danmark, sættes scenen til, hvorfor det er relevant at tale om en ny udsathed. Eksempelvis peges der på, at gruppen af meget udsatte unge ikke synes at vokse, til gængæld synes denne gruppe at få det værre, end de tidligere har haft det. Dertil peges også på en stigning i mistrivlsen blandt unge, og der lægges forskellige snit til at belyse problemstillingerne for forskellige aldersgrupper og typer af udsatte (eksempelvis kriminalitet, psykiatriske diagnoser, hjemløshed). Som introduktion fungerer kapitlet overbevisende, og det giver således god mening, at bogen fokuserer på, om unge i dag er mere udsatte end tidligere og ikke mindst, hvordan den ny udsathed kommer til udtryk og kan begribes. Lidt mindre klart er det, hvordan bogen også

vil give bud på at fremme og understøtte udsatte unges livsduelighed.

Morten Erjnæs interviewes i kapitel 1 om betydningen af fattigdom og forventningspresset fra samfundet og unges relationer, for at nogle børn og unge i dag er mere udsatte end tidligere. Derfra vendes blikket til Hanne Warmings forskning omkring, hvordan institutionelle (mis-)tilfældigheder, lige fra dokumentationssystemer, over skolepræstationsmålinger til individualisering, har betydning for unges oplevelser af at kunne håndtere livets udfordringer. I kapitel 3 sættes der med Anders Petersen et særligt fokus på, hvordan præstationssamfundets krav til konstant succes skaber en tilstand, hvor alle potentielt kan være udsatte. Her peges på blandt andet utilstrækkeligheds- og usikkerhedsfølelser om egne evner som væsentlige dynamikker, der sætter sig igennem i den nye udsathed. Nikolas Rose peger i sit interview på epidemien af psykiske problemer blandt børn og unge og kalder på, at man opfatter det som et samfundsproblem, hvor særligt sociale mediers betydning diskuteres. Nanna Mik-Meyer interviewes i kapitel 5 om, hvordan velfærdsydelsesternes begrænsede økonomiske niveau er med til at fastholde borgere i netop de udsatte positioner, som ydelserne egentligt skulle forandre, og som potentielt kan bidrage til at presse unge ud i kriminalitet. Kapitel 6 beskæftiger sig med det neoliberale marginaliseringsprog, som Máirtín Mac an Ghail har undersøgt. Der peges på, at skoler og andre velfærdsinstitutioner kommer til at reproducere stereotyper af borgere, dels fordi skoler konkurrerer med hinanden og dels fordi den politiske retorik i høj grad producerer ulighed gennem os-dem retoriske greb.

I kapitel 7 diskuterer Tracy Shildrick og Robert MacDonald, hvordan britiske unge mangler mulighed for deltagelse på arbejdsmarkedet, mangler adgang til uddannelse og til noget så banalt som boligmarkedet. Kapitlet indikerer, at utrygheden og prækariatets udbredelse er en europæisk problemstilling, der ikke kun kan begrænses til en britisk kontekst. Kapitel 8 behandler ved hjælp af Christer Hyggen sammenhængene mellem arbejdsmarkedets strukturelle dynamikker og unges risiko for at havne i udsatte positioner. Særligt behandles den stigende specialisering på arbejdsmarkedet i forhold til unge i udsatte positioners 'arrede CV', hvor denne gruppe af unge ikke kan fremvise et prangende og skarpt CV. Disse uskarpe CV'er producerer således risiko for, at unge i udsatte positioner udgrænses yderligere fra arbejdsmarkedet. Kapitel 9 bygger ganske fint oven på denne erkendelse ved at pege på, hvordan standardiseret undervisning og brug af test gør det svært for mange unge at finde plads i uddannelsessystemet. Kitty te Riele understreger her behovet for fleksibel læring og skolegang som en farbar vej. I kapitlerne 10 og 11 opridses forskellige blikke på fællesskabets betydning for unges oplevelser og forståelser af udsathed og marginalisering. Jette Kofoed diskuterer i kapitel 10 blandt andet sammenhængen mellem dynamikker i de unges fællesskaber og de digitale liv, der leves i ungdommen. I kapitel 11 ser Lene Lerche Mørk på polariseringen i samfundet og beskriver, hvordan fællesskaber kan producere dynamikker, som på den ene side kan overskride marginalisering, men som på den anden side samtidig fører til et mere polariseret samfund.

Kapitlerne 12 og 13 er dem, man som læser venter på skal samle op på bogens mange nuancer og vise vejen frem, hvor forskernes bud på veje ind i forståelserne af udsathed i ungdomslivet skal samles op. Ambitionen er således stor i disse kapitler, hvilket der desværre ikke leves op til. Kapitlerne vil 'for meget', og de ender med at skræve over for mange aspekter, uden at dybden og blikket for kompleksiteten fastholdes.

Anmelderens generelle vurdering

Bogens narrativ giver et overordnet fornuftigt flow i læsningen, og de enkelte kapitler fungerer godt i sig selv. Endeligt er det forfriskende, at bogen også henter inspiration fra andre samfundsmæssige kontekster end den danske. Det giver bogen et internationalt udsyn, der måske kunne have fortjent større plads, end bogen levner. Det internationale perspektiv tjener her i bogen til en understregning af, at de problemer, som nutidens unge skal håndtere, ikke begrænser sig til en dansk kontekst, men i høj grad er globale (vestlige). Problemer, der ikke kun kan håndteres lokalt, som vil have godt af at blive undersøgt på tværs af nationale kontekster.

På trods af anmelderens ærgrelse over bogens afsluttende kapitler og karakteren af hovedkapitlernes enkelte bud på den vigtigste udfordring og politiske anbefaling må konklusionen være, at det er en bog alle, der beskæftiger sig med børn og unge i udsatte positioner, bør stifte bekendtskab med i løbet af deres studieperiode og/eller deres professionelle arbejde. Det skal de, ikke fordi bogen leverer løsninger på problemerne, eller fordi bogen leverer en udtømmende oversigt over den nye udsathed (hvilken den i øvrigt heller ikke postulerer at ville), men fordi bogen giver gode indspark til refleksioner over en række af de ulighedsskabende dynamikker, som samfundet til stadighed og i stigende hastighed producerer. At bogen er velskrevet og skærer emnerne til på en måde, der gør, at de er tilgængelige for læseren – både i empirisk nærhed og med en relativt klar, om end ikke-ekspliciteret teoretisk vinkling – bidrager til læsevenligheden, og det må forventes, at den vil være anvendelig rundtom på landets professionshøjskoler.